

RE: »NE SPRAŠUJTE, KAJ VAŠA DEŽELA LAHKO STORI ZA VAS, VPRAŠAJTE, KAJ VI LAHKO STORITE ZANJO«

V prispevku dr. Vita Hazlerja pod navedenim naslovom, ki je bil objavljen v *Glasniku SED* 49/3,4, je avtor na strani 66 financiranja, kot sam pravi, »t. i. etnoloških spomenikov v zadnjih letih« primerjal s financiranjem kostanjeviške Forma vive. Ker smatramo, da je primerjava vsaj nenavadna, v nadaljevanju zapisa podajamo nekaj dejstev, ki naj bi osvetlila delovanje omenjenega mednarodnega kiparskega simpozija:

Forma Viva v Kostanjevici na Krki, ki od leta 1974 deluje v okviru Galerije Božidar Jakac, je eden od mnogih umetniških projektov, ki v svetu delujejo od srede 20. stoletja. Kot je znano, začetki omenjene akcije segajo v leto 1961, ko se je na dveh lokacijah – v Kostanjevici na Krki in Seči pri Portorožu – začela sočasna umetniška kolonija. Ta se je v naslednjih letih razširila še na Ravne na Koroškem in v Maribor. Njena pobudnika sta bila uveljavljena kiparja Jakob Savinšek in Janez Lenassi, ki sta se pred tem udeležila podobnega simpozija v Avstriji. Marsikateremu mlademu umetniku je, zlasti v časih, ko dostop do tujih kulturnih okolij ni bil tako samoumeven kot je danes, sodelovanje na projektih, kakršen je Forma viva, omogočilo tudi vzpostavljajanje stika z drugačnimi pogledi na umetnost.¹ Tovrstni simpoziji ali kolonije, kot bi jih tudi lahko imenovali, so tudi še danes precej uveljavljena in med kiparji zelo cenjena oblika delovanja.²

Za kostanjeviško Formo vivo je značilno – glede na razpoložljiv in najdostopnejši material – oblikovanje skulptur v hrastovem lesu. V Seči pri Portorožu so umetniki ustvarjali v kamnu, na Ravnah na Koroškem s kovino, v Mariboru pa z betonom. Ob tem velja poudariti, da se ustvarjalci, ki delajo v lesu, zavestno odločijo, da bodo njihove skulpture v določenem časovnem obdobju zaradi izpostavljenosti vremenskim razmeram propadle. Gotovo bi bilo mogoče več napora vložiti v ohranjanje lesenih kipov, a podroben pogled v zbirko umetniških del kaže, da se njihove minljivosti še kako zavedamo. Poleg rednega vzdrževanja lesenih skulptur ter manjših restavratorskih posegov (tu je mišljena osnovna zaščita s premazi, ki se tudi sicer uporabljajo za zaščito lesa, na primer v naših domovih ali v gradbeništvu) ne

vlagamo enormnih finančnih sredstev v restavriranje in konserviranje skulptur. Tudi zato se naša zbirka umetniških del ves čas spreminja. Propadla dela zelo redko rekonstruiramo (še to le, če avtor še živi in je s postopkom seznanjen ali pa pri njem soudeležen, prej pa to odobri strokovna komisija), tista, ki jih zaradi dotrajanosti odstranimo, pa postopoma nadomestijo nova, saj simpozij bienalno še vedno organiziramo. V letu 2011 bo celoten projekt praznoval 50-letnico delovanja, ob tem bo stekla skupna akcija predvidoma na treh lokacijah.

Finančni okvir, v katerem deluje Galerija Božidar Jakac, še zdaleč ne pomeni le Forme vive, temveč celovit muzejski program, od evidentiranja, dokumentiranja, preučevanja in prezentiranja umetniških del, ki so in še nastajajo na območju Dolenjske, Bele krajine in Posavja. To je namreč prostor, v katerem naša ustanova opravlja t. i. matično službo. Ob tem pa ne gre zanemariti še razstavne dejavnosti, s katero domači javnosti predstavljamo slovenske in tuje umetnike in njihove projekte, ter nenazadnje izobraževalne dejavnosti, ki jo v našem umetnostnem muzeju pripravljamo in izvajamo z različnimi ciljnim skupinami.

Na koncu pa naj zapišem le še misel, da bi bilo vsekakor dobro, če bi znali bolj odprto sprejemati različne kakovostne dosežke v sicer zelo heterogeni kulturni sferi. In prav v tem kontekstu bi bilo dobro ocenjevati tudi mednarodni kiparski simpozij Forma viva. Umetniška akcija in ustvarjena dela namreč omogočajo obiskovalcu določen vpogled v razvoj umetniškega ustvarjanja na področju kiparstva v drugi polovici 20. stoletja. Kar pa je na vseh štirih lokacijah simpozijev še pomembneje, pa je umeščenost umetniških del v prostore Kostanjevice na Krki, Raven na Koroškem, Maribora in Seče, ki jih s svojimi »posegi« kakovostno bogatijo. V primeru Kostanjevice na Krki govorimo o kulturni krajini, ki je, zlasti na območju glavnine zbirke (neposredna okolica nekdanjega cistercijanskega samostana) še zelo dobro ohranjena. Najverjetneje tudi zato, ker gre za vplivno območje kulturnega spomenika, ki ga zaenkrat ljudem z drugačnimi pričakovanji v smislu rabe prostora še ni uspelo opustošiti. In če vprašamo prebivalce Kostanjevice na Krki, kaj je največja znamenitost kraja, bi nam marsikdo med njimi odgovoril, da Forma viva. Kar pa tudi nekaj pomeni, kajne?

1 »Ker v tistem času obstaja malo stikov s tujino, Forma viva pomeni okno v svet, saj odpira poglede na sodobno umetnost in nove pristope do oblikovanja lesa,« je zapisal dr. Sarival Sosič v monografiji o kiparki Dragici Čadež, ki je izšla leta 2010.

2 V dokaz navajam internetne strani, ki nas popeljejo na lokacije tovrstnih akcij (oz. umetnikov), med katerimi se tudi nekatere spopadajo z lesom v javnem, odprtem prostoru: <http://www.kemijarven-kuvanveistoviiokot.fi/indexeng.htm> – <http://www.samoskoberne.com/?action=projekte> – <http://www.nikyota.com/works.html> – <http://arlandoarez.blogspot.com/> – <http://www.vtopac.blogspot.com> – http://sitecreator.com/lili_stress/wood_sculptures.html – <http://www.cosminhiristea.ro/monumental/monumentalPage.html> – <http://neururer.info/index.html> – <http://www.caerleon.net/art/sculpture06/dobrev/index.htm> – <http://www.tanyapreminger.com/mother/pages/wood.html> – <http://www.symposiumsculpture.ru/2009> – <http://www.sculpture.org/documents/organiza/sc-org01.shtml> – <http://www.ssw.org.uk/index.php?c=13> – Škotska – <http://www.axisweb.org/seSearchArtists.aspx?OPT=0>

